

L'altre ubic. Migracions del cos fragmentat.

Mercè Alsina

‘Estem en contacte’, ‘una abraçada’ o emoticones i imatges de petons i picades d’ull, són fórmules recurrents en els missatges a través de les xarxes per acomiadar-se. Al darrere d’aquests codis hi ha un desig de contacte no només comunicacional sinó físic, una enyorança de la corporalitat de l’altre. La paradoxa és que estant més connectats que mai -interaccionant, negociant, explicant, confessant...-, l’isolament n’és un dels efectes més inquietants i sovint difícil de suportar. Aquesta circumstància ens fa remetre al propi cos, i ens hi girem amb una mirada nova, exploratòria, indagadora..., tant en els aspectes psíquics com físics, d’aparença. El cos esdevé llavors un territori de recerca i experimentació en el qual projectem les fantasies més diverses per transformar-nos en altres, per deixar aflorar els desitjos i fer-los realitat. D’aquí l’èxit dels aparells per fer gimnàstica, per fer-nos massatges o de les joguines eròtiques.

Qui no s’ha mirat mai al mirall fixament als ulls fins a no reconèixer-se, per albirar altres que malden per afirmar-se des de la interioritat més íntima, des d’allò més desconegut de nosaltres mateixos? Ja no defugim més aquesta mirada: volem reconèixer-nos en tots i cadascun dels altres que ens habiten i que fan que ens percebem no tant com una unitat sinó com un cos fragmentat. Desitgem mostrar-nos com aquest altre ubic, migrar a través de cada fragment que ens trasllada a aspectes nous i excitants.

Aquesta acció de migrar té un perfil subversiu perquè posa en qüestió els atributs que ens defineixen socialment, i esdevé una porta per travessar les barreres amb una radicalitat renovada, que s’alimenta de la influència de les xarxes en el món global, amb una quantitat infinita de possibilitats, que alhora ens generen inquietud i angoixa. Fins i tot en cultures com la xinesa, en la tradició filosòfica de la qual l’altredat no és un concepte estrany, ja que d’acord amb el Taoisme el món es caracteritza per xarxes d’interconnectivitat i per tant reconeix la constant presència de l’altredat i la impossibilitat d’excloure-la de l’ipseïtat.¹ Però no per això deixa de ser inquietant, ja que els oposats se situen en un continu al llarg del qual cada un es transforma imperceptiblement i gradualment en l’altre; el que un és i el que esdevé no està marcat per un sobtat i radical desplaçament de la identitat, sinó que és una evolució continuada d’alguna cosa que tanmateix roman,² tot i que no cessa de transformar-se en un moviment continu. Com discernir, llavors, el que es projecta cap endins i el que es projecta cap enfora?

Tampoc en la cultura occidental, aquesta frontera està tan delimitada. La intimitat és per al jo, per a l’interior -afirma Thomas Dutoit-, el que *intimitié* és per a l’altre i l’exterior, però *intimitié* s’allotja dins de l’interior com, i a partir de, l’origen de

¹ Sun, Yifeng (2018). *Translating Foreign Otherness: Cross-Cultural Anxiety in Modern China*, New York: Routledge.

² Steve Coutinho. (2004) *Zhuangzi and Early Chinese Philosophy: Vagueness, Transformation, and Paradox*. Burlington, EEUU: Ashgate, p. 172. Explica que per a Zhuangzi “what is so, *ran*, imperceptibly evolves into what it is not, *buran*.”

l'interior. Tanmateix, la intimitat també es refereix a una relació un-a-un (entre jo i el meu alter ego, entre jo i el meu amic o el meu amant), però la relació íntima és en si mateixa ja sempre vinculada amb la relació no-íntima: amb el tercer, amb el públic, amb la societat, amb la llei, etc.³ En aquest paradigma, hi ha una acceptació implícita de l'altre com a part indestriable del jo, mentre que per altra banda, la fantasia per inventar-nos ha deixat de ser una 'ètica del fracàs' en el pla real.⁴ Com l'ego del lector, no és una imatge mirall estable sinó un imaginari actiu fragmentat, canviant i plural que ja no és una resistència reactiva a les fantasies del cos, sinó que "es converteix en part d'un programa de fantasia" per a explorar "estats desconeguts",⁵ no només a través de la literatura, sinó de la vida mateixa.

Aquest apoderament que comporta el reconeixement de l'altredat, per a Riva Kastoryano ve acompanyat de drets específics en el domini públic dels drets fonamentals, ja que "el reconeixement públic de les identitats en reforça el caràcter inventiu, la consciència de pertànyer a un grup específic que afirma la seva diferència respecte al seu entorn cultural, social i econòmic". De la mateixa manera, imposa l'adopció de nous trets d'identitat, que apareixen a través de les relacions socials com a marcadors de fronteres situacionals,⁶ els mecanismes de les quals generen conflicte però també mobilitat. Si per a Kastoryano, en aquesta tessitura, la identitat es percep explícita o implícitament com a "diferència permanent", i per tant com la principal font de divisió en una societat,⁷ hi ha arguments per fer-ne una lectura segons la qual és precisament per la mobilitat d'aquestes barreres que esdevenen una oportunitat per a una socialitat escalable.

Actualment, en aquests processos, les xarxes socials juguen un rol important, sobretot pel que fa a la possibilitat de compartir aquestes transformacions identitàries i generar espais per transcendir identitats fixades per la societat. Tot i això, estudis de camp demostren que en les plataformes de mitjans socials més públiques, hi ha un conservadorisme en la presentació de normes de gènere que en diversos casos supera el que impera fora de línia, al punt que xarxes com Facebook es podrien descriure com 'hiperconservadores', essent "un clar reflex del grau absolut de vigilància al qual estan subjectes les imatges en les xarxes socials de cara al públic".⁸ No obstant això, aquestes mateixes plataformes han estat utilitzades pels

³ Dutoit, Thomas (2004). "From Esthetics of Intimacy to Anesthetics in Extimacy: The Examples of Jacques Derrida", *L'Esprit Créateur*, Vol. 44, Núm. 1, Esthetics of Intimacy / Esthétiques de l'intime (Primavera 2004), pp. 9-26, p. 9-10.

⁴ Pint, Kris (2008). "How to Become What One Is: Roland Barthes's Final Fantasy Author(s)." *Paragraph*, Vol. 31, Núm. 1, Roland Barthes Retroactively: Reading the Collège de France Lectures (Març 2008), p. 38-49, p. 41 URL: <https://www.jstor.org/stable/43151868>

⁵ *Ibid.*, p. 45.

⁶ Kastoryano, Riva (2010). "Codes of Otherness." *Social Research*, Vol. 77, Núm. 1, *Migration Politics* (Primavera 2010), p. 79-100, p. 80-81. Parteix del concepte de "política del reconeixement" segons el desenvolupa Charles Taylor a Taylor, C. (1992) *The Politics of Recognition*. Princeton: Princeton University Press.

⁷ *Ibid.*, p. 81.

⁸ Miller, D., Costa, E., Haynes, N., McDonald, T., Nicolescu, R., Sinanan, J., . . . Wang, X. (2016). Gender. A *How the World Changed Social Media*, p. 114-127, p. 120. London: UCL Press. Els autors han investigat a partir de nou estudis de camp en diferents països de diferents continents. URL: www.jstor.org/stable/j.ctt1g69z35.15

activistes LGTBI, que s'han servit dels mitjans digitals per a participar en la política organitzada, la qual cosa ha fet que les identitats homosexuals siguin més visibles.⁹ De manera que “internet, i les tecnologies digitals en general, no són intrínsecament transformadores ni conservadores”,¹⁰ és més, entendre les xarxes socials com una socialitat escalable, explica perquè “poden ser simultàniament més conservadores i més alliberadores que la vida fora de línia”,¹¹ i perquè, tot i el conservadorisme detectat, les interaccions que s'hi produeixen generen “oportunitats de crear relacions socials noves i atípiques les quals han donat lloc a la pertorbació de les relacions de gènere i els rols de gènere existents”.¹² De la mateixa manera, estan generant fissures en la normativitat dels cossos i les identitats en aspectes molt diversos que posen en qüestió la pròpia definició de l'altredat, tal com s'ha estudiat fins avui. Christopher Bush suggereix imaginar un meta-discurs que prengui el prefix de la metonímia en lloc de la metàfora, segons el qual l'Altre de l'Altre és l'altre, un simple canvi de majúscula a minúscula, apunta, però que per a ell assenyala un canvi del que és ontològic al que és òntic, de l'alteritat a la mera diferència.¹³ Aquesta pèrdua de la capitalitat de l'altre no és altra cosa que un camí aplanat per explorar la diversitat que ens habita sense haver de atrinxerar-nos en una identitat fixada i inamovible, que fins avui ens ha fet entendre que les diferències no estaven al nostre abast o que en tot cas només ho estaven en un pla imaginari.

En l'exposició “L'altre ubic. Migracions del cos fragmentat”, hi és present l'exploració sobre la identitat de gènere, però també altres mirades cap a la transformació del cos i el que ens fa visibles socialment i ens defineix i categoritza. També es reflexiona sobre actituds que van associades a aquests rols predeterminats i, d'una manera més abstracta, sobre les infinites possibilitats de pensar-nos.

Hi participen: Teemu Mäki, Mar C. Llop, Mengwen Cao, Isa Fontbona, Francesca Steele, Itziar Okariz i Ricardo Muñoz. Tots ells es plantegen qüestions sobre identitat, ja sigui en l'aspecte dels cossos, les orientacions sexuals, el gènere amb el qual ens identifiquem o les actituds socials i dubtes existencials als quals ens enfrontem en l'exercici diari de pensar-nos i suportar-nos tal com ens han/hem definit socialment. La majoria ho fan des de la pròpia experiència. Tots ells exploren fronteres entre l'íntim i el social, i s'aventuren a exposar públicament les transformacions a què se sotmeten, amb un clar desig d'extimitat. Un desig que es tradueix com un acte de validació que va més enllà de l'àmbit privat per esdevenir una negociació social de la pròpia identitat, perquè el que és íntim està alhora fortament constret pel que és social, i només des del social aquest íntim pot fer reals les fantasies que imagina.

⁹ *Ibid.*, p. 124.

¹⁰ *Ibid.*, p. 125.

¹¹ *Ibid.*, p. 127.

¹² *Ibid.*, p. 126.

¹³ Bush, Christopher (2005). “The Other of the Other? Cultural Studies, Theory, and the Location of the Modernist Signifier.” *Comparative Literature Studies*, Vol. 42, Núm. 2, pp. 162-180, p. 178.